

Nro. 24.

A' FELS. R. TSASZARNAK ÉS A. KIRALYNAK
KEGYELMES ENGEDELMÉBÖL.

*Költ Bétsben Septembernek 20-dik napján 1796-ik
esztendőben.*

Hadi Történetek és Környülállások.

Péntektől fogva három különös és hivatalbeli tudósításokat közölt a' *Bétsi Udvari Diárium* könyvnyomtató mivhelye az olvasó Publikummal. Az első, t. i. az el múlt szombaton költ kétféle, úgymint már meg történt, és ez után meg történhető dolgokat foglal magában. A' már meg lett dolgok ezek, hogy Gr. *Wurmser* fő vezér az ellenséget hátúl akarván fogni, Sept. 7-ik napján a' *Primolanoi* és *Coroloi* Frantzia postokat meg támadta, onnan el üzte, és noha *Quosdanovich* F. M. Lajtinántot *Basszanói* tányájából ki nyomta legyen is az ellenség; ő mindazáltal, t. i. Gr. *Wurmser* állandó lévén feltétele mellett, Sept.

9-ikén a' *Legnagogi* tanyát el foglalta, 's a' következett napon ármádiájának derekával együtt az *Ets* vizén szerentsésen által költözött. — A' lehetőségek, de a' mellyeknek valóságához mind Gr. *Wurmsernek* magának, mind a' Publicumnak nagy reménysége vagon, ezek, hogy ő nemtsak az Olafz Országi *Tirolisból* egészlen ki fogja az ellenséget nyomni, hanem ennekfelette a' *Mantuai* várat is fel fogja mostani ostromoltatása alól óldozni, 's annál fogva egész *A. Lombardiát* fel szabadítani az ellenség hatalma alól.

A' tegnap előtt, t. i. vasárnap költ második és harmadik hivatalbeli jelentések azokat a' nevezetes hadi dolgokat foglallyák magokban, a' mellyek ármádiánknak jobb és bal szarnyainál, t. i. a' *Frankóniai* és *Baváriai* kerületekben, a' múlt Augustusnak 23-ik napjától fogva, e' mostan folyó Septembernek 12-ikéig történtenek, és a' mellyekről ennekelőtte igen rövid jelentést tettünk, most pedig bővebb tudósítást közölhetünk Érd. Olvasóinkal.

Az ármádiánknak jobb szarnyánál, mellyet már tsaknem Cseh Ország határaig nyomott vala az ellenség, történt hadi dolgokat ekként adja elő ez a' tudósítás: Aug. 23-ikán három colonnéba formálván magát Gr. *Wartenslében* hadi Tárnokmester, *Kray*, B. *Werneck* és Gr. *Kollowrath* Generálisok segítségek által, *Amberg* mellett megtámadta 's keményen meg verte az ellenséget. Itten Gr. *Hadick* és hertzeg *Hohenlohe* Generalisok hasznos szolgálatot tettek Gr. *Wartenslébennek*, a' mennyiben az *Ambergi* tetőkön vólt ellenséget onnan le üzték, és a' *Blankenstein*, 's *Barkó* huzár regimentjei, az *Uhlánusok*, a' *Latour* könnyűszerű és *Mack* vasas seregei által mindenütt nyomokba üzették a' Frantziákat, a' melly alkalmazással a' *Vétsey* huzár regimentjebeli vitéz Obristlajtinánt, *Devall Rosenbergnél* utól érvén a' Fr. arriergardét, az az, utól ment sereget, annak *quarrebe*, az az, negy szegeletű linéába formált seregébe bé vagott, 21 fő tisztet, 513 köz embert

fogságba ejtett, a' többit pedig mind egy lábíg öfzve aprította. — Ezen vitéz Obristlajtinánton kívül *Unterberger* ártilléria Generálist és *Mesko Blankestein* hufzár regementéből való Kapitányt nagyon magasztalja *Wartensleben* hadi Tárnokmester.

Aug 28-ik napján három ofztály Frantziáság menvén *Bambergbe*, B. *Hotze* F. M. Lajtinántot, a' ki a' *Würtzburgba* vivő útnak fedezésére állított vala ki, nagy tüzefféggel meg támadta, és fzámos lovassága, 's ártillériája lévén az ott lévő tetökről le nyomni igyekezte, és végbe is vitte volna fel tételét, ha B. *Hüller* Generális a' *Großmansdorfi* erdöt előre el nem foglalta, 's ilyenképen az ellenség előmenetelét meg nem akadályoztatta volna. Azonközben mind a' *Kray* F. M. Lajtinánt avantgardéja, mind ármádiánknak dereka *Bamberghez* jutván, Aug 30-ikán este tovább lódúlt az ellenség, lovas vitézeink pedig mindenütt nyomban üzték.

Aug. 31-ikén *Schwartzenbachba* marsirozván *Hotze* Cenerális a' szomszéd helységben *Dettebachban* egy tsuport Frantziáságot el fogatott; onnan Sept. első napján *Württemberg* felé vette az útját, holott fel kéretvén a' kastélyt, de üres választévén az abban vólt Fr. őrizetnek Commendansától, Gr. *Plunquet* Obristlajtinántot a' várasba bé küldötte, 's egy felől maga, más felől B. *Kienmeyer* Generális lövöldöztették a' kastélyt, *Plunquet* Obristlajtinánt pedig olly sebes tüzet adatott a' kastélyból ki tsapott katona őrizetre, hogy leg ottan kéntelen vólt magát visszahúzni. Ment ugyan Sept. 2-ikán egy Fr. colonne segítségére, de ennek is eleibe küldetvén B. *Hüller* Generális egy batallion gyalogsággal, sem a' kastélyban vólt Fr. őrizetet onnan ki nem szabadithatta, sem maga ki nem álhatta ártillériánknak sebes tüzet.

Sept. 3-ikán, mellyen t. i. *Károly* kir. hertzeg vezérlése alatt tökéletes diadalmat vettének seregeink az ellenségen, reggeli 8 órakor ismét meg

támadták B. *Hüller* Generálist a' Frantziák, a' ki hat kompánia gyalogsággal öregbitvén a' kórmányára bizatott sereget, nemtsak a' *Schweinfurti* utat illendőképen védelmezte, hanem e' mellett a' szomszéd tetőkön állott ellenséget is le üzte. Az alatt *Hotze* Generális jó rendbe vévén kavalériáját ő az ellenség bal, *Károly* fő hertzeg pedig a' jobb szárnyára tsapott, 's tsak hamar ki mozdítván őket a' tsata helyéről, a' *Splényi* 's *Gemmingen* gyalog regementjeit, és a' Császár nevet viselő könnyűszerű lovas sereget küldötte utánok, a' mellyek nem keves kárt tettek a' futó Frantziáságba. Ugyan akkor előbre nyomúlvan *Canisius* Generális a' *Lewenehr* könnyűszerű lovasaival, nemtsak a' *Legenfeldi* erdőből ki szoritotta, hanem a' Fr. gyalogság ágyújáig üzte az ott vólt patriótákat.

Ezen egymás után esett, 's reánk nézve hasznos hadi történetekben mutatott vitézségekért nagyra magasztallya *Hotze* F. M. Lajtinant B. *Hüller*, hertzeg *Lichtenstein*, *Schellenberg* és *Canisius* Generálisokat; B. *Bolza* Obestert; Gr. *Plunquet* és *Zinn* Obristlajtinantokat; *Prohaska* fő Strázsamestert, *Czerwenka* ártilléria Kapitányt és *Lebzelter*n Kapitányt.

Mindenek felett magasztallya ő királyi hertzega Gr. *Sztáray* F. M. Lajtinántot, a' ki az ezen, t. i. Sept. 3-ikán nyert győzedelmét vitéz seregeinknek aunyiban, hogy az ellenségnek reánk való ütést meg előzte, nagyon siettette, és ámbar egész erejét ellene fordította légyen is *Jourdan* Fr. Generális: ő mindazáltal mind addig tartoztatta az ellenséget, 's mind addig védelmezte magát, mig dél után 4 órakor maga ő kir. hertzega segítségére menvén a' lovassággal, t. i. a' *Szekely*, *Barkó* és *Blankenstein* huszárokkal, a' *Kinsky* könnyű lovas seregével, a' *Mack* vasas, és az *Albert* 's *Császár* karabélyosaival belé vágatott az ellenség jobb szárnyába. Itten is igen ditsiretesen viselték magokat hertzeg *Hohenlohe* és Gr. *Hadick* Generálisok; *Levachich* Obester;

Kerekes fő Strázsamester, *Montecuculi* és *Benarovich* Kapitányok a' *Barkó*; *Szentkereszt*i Obester, *B. Révay* fő Strázsamester és *Csánadi* Kapitány a' *Blankenstein* huszár regimentjeiből; *Merveld* Obester, *Provenehr* és *Walterskirchen* Kapitányok, 's *Christ* fő hadnagy a' *Karatzay* könnyűszerű lovas seregéből.

A' Sept. 6-ik napján *Aschaffenburg* előtt történt véres ütközetben is igen hasznos szolgálatot tett *Gr. Hadick* Generális, a' ki *Jelachich* Obester avantgardéja segítségére küldetvén *Kray* F. M. Lajtinánt által, keményen meg támadta, 's hátrább verte az ellenség bal szárnyát, a' jobb szárnyát pedig egészen le nyomta hertzeg *Hohenlohe* Generális azon tetőről, mellyen erőssen bé sántzolta vala magát, a' melly tsatában igen sok Frantziáságot le vagdolván, 1 Obestert, 2 Obrist-lajtinántot, 1 fő Strázsamestert, 10 fel tisztet és 422 köz embert ejtettek a' mieink fogságra. Itten is nagyon meg különböztették magokat *Gr. Hádick*, és hertzeg *Hohenlohe* Generálisok, *Szentkereszt*i Obester, *Nadasdy* és *Ketzer* Kapitányok, 's mások többen is, a' kiknek mint esmeretleneknek neveiket el halgatom.

Az Aug. 22-ik napjától fogva Sept. 6-dikáig történt tsatákban 20 ezer embernél több veszett el, esett sebbe és fogságba az ellenség közül; részünkről ellenben, a' Fels. hadi Kancellária jegyzése szerént, 4 fő tisztt, 's 282 köz ember holt meg; 28 fő tisztt, 's 1276 köz ember esett sebbe; egy tisztt és 382 köz ember fogattatott, vagy tevelyedett el, mellyet az ellenség veszteségéhez képest tsekélységnek lehet tartani. — A' meg holtak közül, *Latour* könnyűszerű lovasai közül *Mondel*, *Lövehner* könnyű lovasai közül *Brunek* fel hadnagyokat, 's *Devins* magyar regimentjéből *Wilzeck* zászló tartót emlithetem. A' sebbe estek közül előttünk esmeretesebbek *Skaritza* Obester a' *Vétsey*; *Ötvös* Kapitány a' *Császár*; 's *Kandó* fel hadnagy a' *Blankenstein* huszár regimentjeiből.

Károly fő hertzeg *Friedbergben* Sept. 12-ikén költ tudósításából olvassuk, hogy az előtt harmad nappal *Neu F. M. Lajtinánt* három colonnéra osztván fel a' *Moguntziai* katona őrizetet üzni kezdette az ellenséget, 's *Wiszbadennél* meg támadván sokakat el fogott, és hogy *Kray F. M. Lajtinánt* egész *Wetzlárig* nyomúlt előre, holott a' *Jourdán* ármádiájának arriergardeje, az az, utól menő serege most vagyon.

Austriai Belgium.

Aug. 29-ik napján így irnak *Brüsszelből*: Az eddig *Mechelnben* állott ártilléria, és az ahoz tartozó ártilléristák *Flandriának* tengerre fekvő részébe és a' *Calaisi* osztalyba marsirozni parantsoltattak, olly véggel, hogy az ottan ólálkodó, és a' szárazra ki szállani igyekező *Brittusok* ellen védelmezzék azon tartományokat. — A' miólta a' Német tengerben fenn 's alá járkaló *Anglus* hajók egynéhány felsőbb 's alsóbb rangú hajókkal meg erősítettek, egész bátorsággal mutogattyák magokat, 's méltan félhetni *Zélandiába* való ki szállásoktól, és ezen kívül is gyógyithatatlan sebet ejtettek a' *Niederlandiai* kereskedő Társaság testén.

A' *Párisi* kórmányszéknek azon végzését, melly szerént, minden *A. Belgiumi* papi jószágoknak a' *Fr.* nemzet számára kelletik adattatni, minden úton módon igyekeznek a' papok meg erőlteleníteni. Kiváltképen az öreg Tanáts körül tapossák a' földet, 's arra akarják venni, hogy az 500 személyből álló ifjabb Tanáts végzését helyába valóva tegye, 's maga voksa által meg ne erősítse.

Itten is, tudnillik *Brüsszelben*, pompás innep tartatott Aug. 27-ikén a' vének tiszteletére, a' melly alkalmatossággal processióval menvén bé a' nép a' törvény templomába 4 ösz és igen öreg férfiak, 's egy tisztes öreg asszony két lovas fél fedelű hintóban kísértettek oda bé, a' kik az árvák iskolájából való nagy reménységű, jó erköltsű és

szorgalmasan tanuló ifjatskák közt jutalom-pénzt osztottanak ki. A' templomban tartatott órátió után, a' városnak nevezetesebb útzáin által menvén a' nép, az említett vének a' közönséges játék néző helyre vitettek, 's ott a' leg főbb helyre ültették.

Nagy Britannia.

A' Frantzia és Spanyol nemzet közt szerzett offensiva és defensiva alliantzia nagy szeget ütött a' *Londoni* ministerium fejébe, előre látván, hogy ez a' szoros szövetség nem másnak, hanem az *Anglia* koronának kárára tzelezzék. Egy Frantzia közönséges levél következő tzikkelyeit említi ezen titkos alliantziának: 1) Ha a' két nemzet közül egyik vagy másik egy harmadik által ellenségesképen meg támadtatik, leg ottan köteles lészzen a' másik annak védelmezésére. 2) 15 első rangú hajókból álló flottával, 18 ezer gyalog, és 6000 lovas emberrel segíteni. 3) Hogy ez az alliantzia kiváltképen *Anglia* ellen légyen intéztetve s. a' t. — Illyenképen, a' mint ez a' Fr. közönséges levél magát ki fejezi, ollyba lehet tartani, mintha világosan hadat indított volna ez az öszve szövetségzett két nemzet a' *Brittuisok* ellen.

Kell is ebből valaminek lenni, mivel a' *Madridi* udvarnál lévő *Anglus* követ Marquis *Bute* által *Londonba* küldetett, és Aug. 25-ikén oda érkezett hajós Kapitány *Gregory* olly fontos irásokat vitt oda magával, mellyek egyfzeriben négy óráig tartó kabinetbeli conferentiára szolgáltaták alkalmatosságot, mellynek végződése után egynéhány kurirok küldettek némelly Európai uralkodó udvarokhoz. — *Portugalliára* nézve is nem kevésbé szorgalmatoskodik a' *Londoni* ministerium, a' melly ellen nagyon köszörülik a' Frantziák fogaiikat, bosszút akarván rajta állani a' Coalitióban lett részesülése miatt.

A' Parlamentum öszve gyűllésének October

végére lett halasztatásából, *Gardner* és *Curtis* Admirálisoknak a' *Portsmouthi* kikötő helyből néhány hadakozó hajókkal lett ki menetelekből, minden *Nagy Britanniai* Grófságokhoz az eránt küldetett királyi parantsolatból, hogy a' tartománybeli katonaságnak héjánosságát minden haladék nélkül potolják ki, a' *Hiberniában* táborozott katonaságnak a' tenger környékére való letelepítetésekből, 's több ezekhez nem békességre, hanem háboruságra izélozó környülállásokból és rendeléséből is azt a' következtetést lehet ki húzni, hogy veszedelmes tengeri forgószél környékezi mostanában *Angliát*. — Attól is nem kevésbé tart a' ministerium, hogy a' *Jerseyi* sziget látogatására fognak a' Frantzia patrióták menni, mellyhez képest minden halászó hajók fel irattak, és senkinek közülök a' tenger partyától két mélföldnél messzébb el távozni, 's éjjelre ki maradni meg nem engedtetik. — A' nevezett szigetbe mostanában által ment *Chouansok* azt a' hirt vitték magokkal oda, hogy a' *St. Málói* kikötő helyben 100 fedeletlen hajó, 3 fregatta, 's több effelék pihennek, 's alattomban készülgetnek.

Ebben az esztendőben mind a' bőv aratás, mind az élet bé hordására tetetett jutalom által annyira meg bővült a' tiszta búza, hogy tárházat sem találnak annak elegendőt, és mivel sem gabona pálinkát főzni, sem hajport készíteni nem szabad, kevés a' gabona vásárlóknak a' száma, az arra pedig rendkívül alább szállott. — A' múlt October hólnapjától fogva 4129 étellel rakott hajók mentenek *London* alá.

Új *Polynésiának* *Anglusokhoz* tartozó coloniájából *Botanybayból* írják *Londonba*, hogy már ott is szép előmenetelt teszen a' mezei gazdaság, és barom nevelés, mellynek nagyobb tökéletességre való vitele eránt újabb rendeléseket tett a' fő kórmányszék. — A' gazdaságnak ezt a' két hasznos ágát a' *Korsikai* szigetbe is által akarja plántáltatni, holott sok kövér mezőség, és makk termő erdőség találatik.

Batáviai Respublika.

A' *Hágai* Nemzeti Gyűlés még most is az ott le telepedett Izraeliták jövő sorsának el igazításával bajoskodik. A' világosabb elméjű, és minden balvélekedéstől üres tagjai a' Conventnek egész erővel azon iparkodnak, hogy a' Zsidóságnak egyenlő jussai légyenek a' keresztényekkel, és hogy félre tévén a' vallásbeli vélekedéseket, semmi különbség ne legyen e' kettő közt. Ellenben egyfelől az uralkodó vallású papság, más felől a' Rabbik minden úton módon igyekeznek ezen idvességes dolognak meg akadályoztásában. Nevezetesen *Hamesveld* nemzeti biztos, és a' vallásbeli tudománynak a' *Lejdai* universitásban közönséges Tanítója, 's tzimborás társával *Lublinkal* együtt kemény beszédet mondtak a' Zsidóság jussainak reformatiója ellen, mellyben ki keresett de inkább szines mint valóságos okokkal akarták azt meg próbálni, hogy ezen változástól a' Zsidóságra semmi haszon, a' több keresztény lakosokra pedig számlálhatatlan károk fognának következni.

Frantzia Ország.

A' Spanyol és Angliai Birodalom közt mostanában támadandó háborút el kerülhetetlennek lenni tartják a' *Párisi* közönséges levelek. Egyikből azt olvassuk, hogy az ottan lévő Prusszus minister *Sandos* úr egy magános de hiteles kez által iratott levelet vett volna *Madridből*, mellyben az adatik értésére, hogy a' Spanyol udvar világosan hadat izent az Anglus királynak; hogy az ott vólt Anglus követ *Madridot* oda hagyta, és hogy a' hadat indító Spanyol manifestum 63 panaszoló tikkelyt foglal magában. — Meg vallya ugyan a' levél író, hogy ezen manifestumot még ekkorig ki nem hirdettette a' Directorium, de azért meg sem lehet ennek valóságát kétségbe hozni, valamint a' Spanyol és Frantzia nemzetek közt végbe ment titkos alliantziának igazságát,

mellyről mindazáltal senki sem kételkedhetik. — Ezen háború (igy okoskodik egy *Párisi Journalista*) újabb változásokat fog Európának politika körülállásaira nézve szülni, mivel ha szinte az egyesült Spanyól, Frantzia és Belga tengeri erő elegendő légyen is az Anglus tengeri erőnek meg erőtlenítésére: mindazáltal könnyen meg történhetik, hogy más hatalmasságok is részesülni fognak ebben a' háborúban, 's ilyenképen nemcsak nem siettetődik, hanem mind jobban jobban akadályoztatik, és halasztódik a' mostan hadakozó nemzetek közt szereztetendő békesség dolga.

Az el múlt August. 30-ikán tartatott közönséges audientzián, bé mutatta a' hadi dolgokra ügyelő minister a' Directoriumnak, a' *Buonaparte* Generális testvér öttse, *Berthier* Generális Adjutánsa, és még egy más Generális Adjutans által kísértetvén a' Német és Olasz Országi külömbkülömbféle tsatákban nyert zászlókat. (A' felső Palatinatusban, és *Frankóniai* kerületben nyerteket bizonyossan bé nem fogja mutatni). — Az általa mondatott beszédje által nagy kedvességet talált a' jelenlévő belső és külső Országi ministerek előtt, mellyre a' Directorium előülője is válaszolván mind a' két Generális Adjutánst, mind a' *Buonaparte* öttset meg ölelte 's meg tsókolta. — Ezen alkalmatossággal közlötte az ifjabb Tanátsal a' Directorium azon planumát is, melly szerént a' békességes időkben 170 ezer főből fog a' Frantzia Respublika hadi népe állani, mellynek taplalására esztendőnként 100 millió liver kivántatik.

A' fent említett Generális Adjutánsok, és testvér öttse által küldött jelentésében arról tudósította *Bounaparte* Generális a' Directoriumot, hogy a' *Mantuai* katona őrizet két vesben tsapott volna ki, de mind a' kéttzer vissza nyomatott, és azokat, a' kik a' vár előtt való sántzaikban feküdtenek meg támadta 's meg verte volna *Serrurier* Generális. Ezen tsata közben, a' mint *Bounaparte* írja, ő is el kezdette, 's 80 ölnire ásatta a' futó sántzokat, a' várból ki lövetett rettendő

kártátsoknak tüzes zápora alatt. Ahozképest ő is mindjárt bombi és tüzes golyóbisokat repitetett bé a' városba, a' mellyek által gerjesztett tűz, sok épületeket, nevezetesen a' vámházat, a' Gr. *Kollredo* palotáját, és egynéhány klastromokat meg emésztett. Ennek meg szünése után ismét egy trombitást küldött bé a' várbeli Commandáns-hoz azon erőségnek fel kérésére, de valamint elsőben, úgy most is üres kosarat kapott. — *Buonaparte* reményli, hogy nem sokára alacsonyabb hangon fogna a' Commendáns beszélni. (Nints oka, mind elesége, mind fegyveres embere, mind munitziója elegendő lévén; e' mellett Gr. *Wurmser* is közelgetvén annak ostrom alól való fel szabadítására).

Az utólsó, tudnillik, az Aug. 29-ikén támadott *Párisi* zenebonáról im' ezeket olvassuk egy oda való közönséges levélből: „Viradtakor sok ember fehér kokardát, avagy bokkrétát hordott a' kalapja mellett, a' külső városokban, a' nevezetesebb útzaknak szegeletein lévő házaknak falaira ilyen irások ragasztattak: *Éllyen XVIII Lajos király! vesszen el az 1795-dik esztendőbeli Constitutió! Hallyanak meg a' Republikánusok! A' Sz. Antal* nevű külső város kapujára egy három lilomos fehér zászló, 's e' mellé egy hirdetmény vólt fel függesztetve, mellynek rövid értelme e' vala: Mindenek készen vagynak derék *Párisi* ifjúság, mutassátok meg királyotokhoz való szereteteket, végtére ismét a' királyság napja tündöklik Fr. Ország felett s. a' t. Úgyan ezen közönséges levél azt jegyzi meg ezen zenebonáról, hogy az igen kevés követőket talált vólna *Párisban*; és hogy nem másnak, hanem a' Jakabinusok fortélyának kelletik azt tulajdonítani, a' kik ez által is gyűlölségesebbekké akarták a' királyt kívánókat a' nemzet előtt tenni.

A' fent nevezett napon titkos gyűllést tartván az ifjabb Tanáts, a' Directoriumnak azt a' két fontos jelentését olvastatta fel, mellynek egyike a' Fr. Republika és Spanyól király közt kö-

tött szoros offensiva és defensiva alliántziát, a' másika az Országban lévő hadi truppoknak szomorú állapotját tárgyazták, mellyek néhány hónapoktól fogva sem zsóldot, sem semmi eleséget nem kaptak; sőt a' mi több, még az ispotályokban lévő betegeknek számokra sem lehetett eleséget és gyógyító szereket adni. Ezen jelentés végén ekként nyilatkoztatta ki magát a' Directorium: Nemzeti képviselők! kérünk titeket, fordítsátok figyelmetességeteket belső seregeinknek ezen szomorú állapotjára. — Külső armádiaink tulajdon győzedelmeinknek gyümölcseivel élnek, azért szükség belső seregeinkre fordítani gondviselésünket, mellyek egyedül hazájoktól, mint ennek védelmezői, várják a' segítséget s. a' t. A' Directoriumnak ezen jelentésére nagy lárma esett az ifjú Tanács gyűlésében, képtelenségnek lenni láttatván annak tagjai előtt, hogy a' belső katonaság számára adatott nagy summa mellett is szükségét szenvedhet az.

A' *Bádeni* Marchióval kötött békességet helybe hagyta ez az ifjú Tanács, melly az öregebb Tanács jóva hagyása után fog közönségessé tétetni. —

Hoche Generális a' *Vendeistáknak* és *Chouansoknak* meggyőzője, *Párisban* egynéhány hetekig tartott mulatása után *Angersbe*, vagy *Andegavumba*, a' *Mayenni* és felső *Ligerisi* osztályoknak fő városába ment, a' napnyugoti osztályokban általa szereztetett tsendességnek álhatatos fundamentomra való építetésére. — Az ő alatta vitézkedett *Vendei* seregek rész szerént az *Olasz*, rész szerént a' *Német Országi* Fr. armádiához küldettek.

Egy *Frantzia* Financialis embernek calculusa szerént 1791 dik esztendőben 280,437,000 liverre ment a' *Frantzia* Ország passiva adossága, most pedig 325 millióra megyen, és így ámbár a' papság, az emigransok, számkivettettek, és a' guillotine éles kése által megölettek örökségeik által egynéhány millióval szaporodott a' nemzeti

kassának jövedelme: még is mindazáltal nemcsak semmit nem kevesedett, sőt inkább meg lehetőszen öregbedett annak adóssága.

Északi Amerikai szabad Respublika.

Ezen 13 tartományokból álló szabad Statusnak fő helysége, *Filadelfia*, *Pensylvániának* népes és szép kereskedő városa, és az *Amerikai* Congressusnak, az az, Nemzeti Gyűlésnek örökös helye. — Innen azt írják a' múlt Juliusban, hogy *Charlestownban* (magyarúl *Károlyvar*) *Karolina* tartománynak fő, erős, népes és kereskedő városában Jun. 13-ik napján tűz támadván, 300 házak lettek hamuvá, 's az által 400 familiák kárositattak meg, mellyeknek rész szerént a' közönséges épületekben, rész szerént a' templomokban adattatott szállás. Ezen szerentsétlen familiáknak fel segéllesek végett, egy különös Commissiót rendelt ki a' *Filadelfiai* Congressus, a' melly a' tehetősebb és birtokos lakosoktól eleséget, pénzt, 's epületnek való fát gyűjtett öfzve szerentsétlen polgártársainak számokra, 's egyzersmind azt a' projectumot tette a' Congressusnak, hogy ennekutánna a' nevezett városban tsupán kőből épitessenek a' házak. Ezen tűz által okoztatott kár másfél millió font sterlingre tétetik. — Az égés után nyóltzad nappal két helyen találtatott tüzes materiából ki tettzett, hogy nem történetből esett hanem gonosz kezek által gerjesztetett tűz vólt az.

Elegyes Dolgok.

Az *Ehrenbreitsteini* erős vár rettenetes tüzet adott Aug. 22-ik napján az azt ostromló Frantziákra. — Egy *Londoni* dáma utólsó testamtomában azt a' rendelést tette magáról, hogy leketlen teste égettessen meg, és hamvai urnába, az az tserép edénybe fel szedetvén, tétessenek a' temető kertbe. Ezt pedig azért mivelte, hogy az ő példája által mások is fel indittatván, holt-

jaik testeknek meg égetése által távoztassák el a' sirokba temetett dög testekből ki jövő, és a' levegő eget meg rontó ártalmas gőzölgéseket. — *Salicetti* Fr. Commissarius számos Korzikabeliekkel *Livornóba* ment Aug. 29-ikén, a' kikiről az a' hir repdes Olasz Országban, hogy ők parantsolatot vettek volna a' *Parisi* Directoriumtól a' nevezett szigetbe való bé ütésre, az ott Brittusok ellen fel támadt 8000 főből álló patrióta seregnek segítségére. — *Károly* kir. hertzegnek *Würtzburgba* Sept. 4-ikén lett bé menetelekor az egész tanáts éleibe ment, érdeme szerént való tiszteletére, melly indulatját nemcsak kegyelmesen vette ő hertzegsége, hanem velek együtt fel ment a' Tanáts házba, 's onnan a' kastelyba, holott mindent szemesen meg szemlélt. A' nézésére öszve gyülekezett nép szüntelen ezt kialtozta örömében: *Éllyen a' Császár, éllyen Károly fő hertzeg Német Ország meg szabadítója.* — *Bamberg* várasának ellenség-től lett ki üresitetése után egynéhány 100 szekér kenyéret küldöttek a' felső Palatinatusbeli helységek az őket inségekből ki mentő Cs. K. seregek számára. — Sept. 8-ikát meg előzőtt éjjel, éjfél után 3 órakor lódúltak ki a' Frantziák Frankofurtumból. Az ott vólt Fr. brigade Generális *Duvignot* onnan lett el futása előtt egy nappal egy hirdetményt tétetvén közönségessé meg hazuttolta a' Cs. K. ármádiának győzödelmeit, azt mondván, hogy semmit nem tarthatnak az ő onnan lejendő el menetelektől. — Az *Ejchstaedti* hertzeg püspök *Gretzben* tartózkodik. — A' felső *Saxóniai* kerület és a' Fr. Respublika közt végbe ment békességes szerződés után, mind a' *Rudolstadt*, mind a' *Reufzi* contingentialis truppok oda hagyták a' *Moguntziai* várat, mellyben néhány hónapoktól fogva őrizetben vóltanak. — A' *Svéviai* kerületbeli Gyűllésnek azon panaszaira, hogy az ő katonáik fegyvereiktől, zászlóiktól meg folztatnak, az *Ulmai*, *Lindai* és *Memmingeni* fegyveres tárak ki üresitettek, hafznát vehető ártillériaik a' vízbe hanyattak, a' *Regenspurgban* lévő követjeik által küldött irásaiknak petsettyeik fel szag-

gattattak, és el fogattattak: azt válaszolta *Károly* fő hertzeg, hogy azon kerület maga viselete a' Constitutióval ellenkezik; hogy a' Császár és Német Birodalom eránt való kötelességeiről el felejtkezett, és hogy az ellenséggel lett meg békélése által gyalázatos, és az időnek semmi viszonzáságai által el nem törültethető jeleit adta maga bátortalanságának és kitsinyzivűségének. — A' *Svéviai* kerületben lévő klastromok és apatúrások könyvtárainak meg vizsgáltságokra egynéhány Commissariusokat küldött a' *Párisi* Directorium, a' mellyekben találtatandó nevezetesebb könyvek és ritkaságok *Párisba* fognak szállittatni. *Dreszdában* annyi a' sok emigrans Frantzia pap és uraság, hogy minden vendég fogadók dugva vagynak velek. — Azok a' kiknek passzusok nintsen a' *Prussziai* kórmányszékektől, által nem bortsáttatnak a' *Prussziai Silésiába*. — A' Cseh Országgi Rendek 40 ezer embert állitanak ki Fels. Urunk szolgálatyára.

Magyar Ország.

Györből Sept. 9-ik napján. Ezen Sz. Kir. Váras nemes Magistratussa vévén a' Fels. Helytartó Tanátsnak a' Fr. háború eránt Ország szerezént kibotsátott, 's egyedül a' segedelemre élelztő levelét: leg ottan magok bé járták a' várast, 's annyira fel buzditották a' Népet Fels. Fejedelmünk segítésére, hogy mind a' Nemesek, mind a' polgárok, nemtsak tehetségekhez képest egy formán adakozni készek vóltak, de sokan, a' szükség úgy hozván magával, életeket is készek lesznek ö Felsége, 's a' Haza védelmezése mellett fel áldozni. Ahozképest az eddig esztendönket fizetni szokott 2800 forintból álló adajakat 4850 forintra szaporitották, és ezt nemtsak most, hanem a' háborúnak végződéséig mindenkör fizetni készek lesznek; ezen kívül a' Nem. Váras kasszajából 1000 aranyak effective le is fizettettek, és a' szegényebb sorsú nemes és nemtelen lakosok 563

forintoknak, 's 30 krajtzároknak öszve szedésére, 's le fizetésére kötelezték magokat.

E' mellett, noha eddig is igen szorgalmas volt ez a' N. Város az ő Felsége hadi szolgálatjára való recrutirozásban, úgy hogy, ezen háború alatt már 103 alkalmas legényt állított ki a' gyalog regementek héjánosságának ki pótolására: még is mindazáltal mostan is tsinos verbunkot állítván fel, 10 napok alatt 16 válogatott ifjat avatott bé a' katonák közé, sőt, a' mi több, valahol a' városban alkalmas legényt látnak a' N. Magistratus tagjai, meg szóllitják 's ő Felsége hadi szolgálatjára serkengetik. — Egy Királyát, 's édes Hazáját buzgóan szerező itt lakó jó hazafiú 10 katona ki állítására kötelezte magát.

Szatthmár Vármegyéből Aug. 31-ik napján.
Igazán mondják a' Magyarok példabeszédben, *hogy a' viznek nintsen rakontzása.* Egy Szatthmári szegény ember a' napokban meg indult gyümölcsös kertje felé egy lovas talyigán feleségével és egy gyermekével együtt. Útjában lova iktatása végett talyigástúl együtt bé ment a' Számos vizébe, de olly helyen talált meg állapadni, a' hol kottyanó vala a' viz, melly a' talyigáját fel fordítván, a' felesége gyermekével együtt a' vízbe fordult. A' szegény ember ijedtében ki kapván gyermekét a' vízből a' szárazra vetette, azután felesége után iramodván, ezt is meg kapta, de ez haldokló állapotjában úgy magához szoritotta a' férjét, hogy tellyességgel ki nem menekedhetett kezei közül, és így mind maga a' szegény ember, mind felesége terhével együtt a' vízben fúltak.

A' költsönt, ha mind későre is meg szokták fizetni. Régenten a' szegény Móses úgy meg talált kullantani egy Egyiptombeli embert, hogy mindjárt szörnyűhalált hólt. Egy S. U—kon lakó Orosz a' napokban úgy főbe üti Móses Zsidót, hogy mingyárt a' más világon nyitotta fel homályos szemeit.